

Németh József

A REGÉNYHŐS NAPLÓJA

Papp Simon: Életem

Külső megjelenésében szerény, de jelentőségében kiemelkedő művet tett le a magyar tudomány asztalára a mind sokoldalúbb munkát végző Magyar Olajipari Múzeum. Az intézmény igazgatója és vezető munkatársa szakszerű szöveggondozásában, hasznos eligazító jegyzetekkel kísérve közreadta Papp Simon *Életem* című kötetét.

Papp Simon (1866-1970) a hazai geológia tudományának tán legnagyobb, a magyar kőolajkutatásnak biztosan legsikeresebb, egyúttal legtragikusabb alakja. Egyetemi tanár volt, akadémikus, sok-sok honi és külföldi tudós társaság aktív tagja. Rendkívül eredményes, ezért anyagilag is elismert kutató: Erdély, majd Albánia, Németország, Új-Guinea, Ausztrália, Kis-Ázsia, Kanada földjét vallatta, főleg kőolajat és földgázt keresve. A harmincas években szénhidrogén bányászatunk megteremtője, az első sikeres zalai olajkút kijelölője, 1945-1948 között a MAORT vezérigazgatója.

62 esztendő, amikor koncepció perben első fokon halálra, másodfokon életfogytig tartó börtönre ítélték ezt a politikával soha nem foglalkozó embert. A látványos akcióban áldozat volt: a szabotázs vádjára a magyar kőolajbányászat amerikai tulajdonú vállalatának államosításához szolgált alapul. Védelmében cége vezetői tehetetlenek vagy óvatosak, a vád összetételében néhány magyar szakember aktív vagy gyáva volt.

1955-ben szabadult. Másfél évtizedet élt még, megélhetési gondokkal küszködött, neve ritkán hangozott el, csak a szűkebb szakma emlegette. Hol tisztelettel, hol büntudattal, de mindvégig csendben, óvatosan.

Nehéz életútjának néhány mozzanata ihlette Galgóczy Erzsébetet, amikor róla mintázta *Vidravas* című, nagy sikerű regényének Simon Pál alakját. (1984) Sok-sok huzavona árán a Magyar Olajipari Múzeumban 1987-ben a szakma nagyjai közt az ő szobrát is felállíthatták, melynek talapzatában hamvai is nyugalomra lelhetnek. 1989-ben akadémiai tagságot is helyreállították. Életeművét a Múzeum szép kiállításon idézte fel, 1996 tavasza óta emlékszobába kerültek a történelem forgószélből megmenekült személyes tárgyai is.

Papp Simon nem írt kiadásra szánt önéletrajzt. Egész életében azonban naplót vezetett, ennek alapján a hatvanas években a Magyar Tudományos Akadémia kérésére írta meg terjedelmes önéletrajzát. Ehhez később több dokumentumot csatolt, kiegészítéseket fűzött. Ezek szolgálták jelen kiadás alapjául.

A kötet mindenekelőtt a szakmának forrásértékű kiadványa. Nemcsak a szerző személye miatt, hanem azért is, mert alig van a magyar kőolajkutatás történetének olyan számottevő, 1920-1970 közt tevékenykedő képviselője, akinek legalább a neve ne tűnne fel e lapokon. A hazai szénhidrogénipar minden mai és jövőendő historikusa ezután a koronatanú valóságát is felhasználhatja kutató munkájához.

Nekünk zalaiaknak nem elhanyagolható értéket jelent, hogy a megyekronika fontos lapjaihoz újabb kúffőt vehetünk kézbe. (Köztük fotókat is, pl. Horthy Miklós budafapusztai, Teleki Pál bázakerettyei látogatásáról.)

A kötet nehéz, küzdelmekkel teli századunk közepéről elgondolkodtató tényeket közöl mindenkiel, aki a korszakot jobban meg szeretné ismerni. A 40-es, 50-es évek fordulójának pereiről, börtönvilágáról már polnyi emlékezés megjelent. A szerzők politikai szerepe, életútja rendkívül változatos: köztük Kállay Gyula, Mindszenty József, Szász Béla, Faludy György neve egyaránt megtalálható. Papp Simon mégis tud újat mondani. Nem íróként, nem politikusként emlékezik, nem az öngazolás szándékával ült az írógép elé. Csak a szakmai kihívást

érezte, amikor a börtönből Recsk környékére szállították, hogy vizet keressen, mi a groteszk, tragikus helyzetet is: rabot visznek, hogy egy kegyetlen tábor szűkös vízkészletét biztosítani tudják. Csak mellékesen tudjuk meg, hogy amikor másik cellába költöztetik, egy Aczél György nevű rab cipeli holmiját, vagy hogy az őt elítélő népbíróban felismeri hajdani nagybányai osztálytársának magyarosított nevű fiát. A korszak kísérteties hangulatát jól jellemzi, hogy a fogoly elődöt a börtönében felkeresi az utód vezérigazgató, s hogy a külvilágban szigorú titokként kezelt fúrásíri eredményeket a cellába szorított rab elemzi, értékeli.

Köszönet érte a Magyar Olajipari Múzeumnak, Tóth Jánosnak, Srágli Lajosnak, hogy Papp Simon életrajzának közzétételével nemcsak a szakmának, hanem századunk iránt érdeklődő kortársainknak, utódainknak is hasznos, tanulságos művet nyújtottak át.

(Zalaegerszeg, 1996. 351 old.)

Simon Géza Gábor

HALÁSZ GYULA: JAZZ KANIZSÁN

Jazz-hétvégétől az Alpok-Adriáig

A magyar jazz jó száz esztendő története bővelkedik sikersztóriákban. Hogy ezekből csak nagyon-nagyon kevés ismert legalább részben (Benkó Dixieland, Molnár Dixieland, Dudás Lajos, Víg Tamás, Kovács Gyula, Pege Aladár) annak oka számos. A legfőbb talán az, hogy a hivatalos magyar jazztörténet a rendszerváltásig csak a hatvanas évekig vezetett vissza. Ami azelőtt volt, az legfeljebb improvizatív tánczene minősítést kaphatott. Ennek megfelelően az a néhány megszűnt (Csányi Attila, Pál Sándor, Simon Géza Gábor), aki ezt az időhatárt saját alap kutatásai alapján már a hatvanas évek végén a századelőre, azaz jó hatvan évvel korábbra tette, nem sok babért arathatott. A már a kereskedelmi áruismertetésekben is szereplő kétlemes magyar jazztörténeti antológiát törölték a kiadási listáról. A jóval későbbi próbálkozás, az első magyar jazztörténeti lemez a hazai elutasítás után hetekkel (!) megjelent Nagy-Britanniában, a második LP alig hosszabb átfutással a Német Szövetségi Köztársaságban...

Az első magyar jazztörténeti könyv a hazai hivatásos nagy kiadók merev elzárkózása után a korra jellemzően, a KISZ Baranya megyei Bizottsága (!!) és a Baranya megyei Művelődési Központ közös kiadványaként, 1985-ben Pécsen jelent meg.

Az egyközpontú rendszer úgymond profi (?) kiadói a továbbiakban sem kápráztatták el a hazai és a nem kis számú külföldi érdeklődőt. Az újabb köteteket jobbára a szerzők által verbuvált alkalmi jazztámogatók jóvoltából olvashatták az érdeklődők.

A rendszerváltás után, napjainkban pusztán annyi történt, hogy a nagy halak privatizált cégeként, sokszor nemzetközi molochok karmaiban immár nem a központi (párt/állami) irányítást figyelik, hanem a profitot, aminek úgy esik áldozatul minden, ami kulturális érték, hogy az vérlázító. (Erre vonatkozóan nem árt tanulmányozni a mostanában mintaként emlegetett Európai Közösség adatait. A kultúrátámogatás összege ott már vésszesen közeledik a nulla egész százalékhoz...)

Ilyen helyzetben a nyugati (jazz) szerzők szponzorokat keresnek és az ott még meglévő polgári réteg és többek között a gazdasági kiszámíthatóság miatt is jobban prosperáló cégek jóvoltából igen gyorsan publikálni is tudják kötetüket. Német nyelvterületen például 4-500 (négy-ötszáz!) példányban. Ehhez képest kötetünk szerzője/szerkesztője igazán derűlátó lehet, hiszen magánkiadásban megjelent kötetét nem kevesebb mint ezer példányban nyomatta ki. Talán hallott valamit arról, hogy a

már említett, Pécssett megjelent magyar jazztörténeti mű, az első magyar jazzdiszkográfia nagyobb példányban kelt el csak a magyar piacon, mint az-annak szakmai, feldolgozási mintájául szolgáló világhírű Brian Rust mű, a Jazz Records 1897-1942 az egész világon?

Akár így van, akár nem, Halász Gyula merész fickó. Míg mások évek-évtizedek óta hablatyolnak arról, hogy ez meg az kellene a jazzről magyarul, addig ő egy merész húzással rögtön alapműnek számító témát tesz le az asztalra. A jó huszonöt esztendő jazzműltra visszatekintő Nagykanizsa jazzélete időbeni kiterjedésben bizonyára nem nyújt akkora lehetőségeket mint egy még megírandó jazztörténet az immár hetvenedik (!) jazzéven túllevő Debrecenről. A jóval rövidebb időszak viszont jóval komprimáltabb is, hiszen ez idő alatt Nagykanizsa a hazai jazzélet egyik olyan fellegvára lett, ahol fellépni sikk volt és amelyet nemzetközi szinten is jegyeztek és jegyeznek.

Halász Gyula alapadatokat gyűjtött, alapkatásokat végzett, amiért soha nem lehet eléggé hálás az utókor. Már-már teljesen komputerezálódó világunkban ugyanis majdnem mindenki a már kész anyagokból dolgozik, nyakra-főre szülik például az olyan jazztörténeti műveket és jazzlexikonokat, amelyeket kisiskolás módjára szabályszerűen összeollóztak, és egyetlen (általános iskolai szinten mért) új gondolat sincs bennük.

AJazz Kanizsán szerzője ezekkel szemben nem adatbázisokból, korábban megjelent kötetekből mazsolázgat, hanem maga gyűjtötte össze anyagát - példát mutatva arra, hogy nem kell zeneakadémiai, főiskolai, kutatói végzettség ahhoz, hogy valaki igen hasznos alapvetési munkát végezzen például a zenetörténetben. A kellő történeti távlat még hiányzik, de amikor az ifjú szerző továbbfejleszti kötetének témáját, valószínűleg ez is meglesz. Bár, ha Halász Gyula ilyen gyorsan dolgozik, akkor elsősorban bővítésekben kell gondolkodnia. Még nem szaktudós, de a legjobb úton van afelé, hogy azzá váljon. Így következő kötetében már biztosan lesz egy komolyabb bibliográfia és egy névmutató, amely az utóbbi évtizedek szakkönyveiből (is) oly fájdalmasan hiányzik. A nemzetközi fesztiválok résztvevőinek

puszta felsorolása is komoly tett, hiszen bizony (mint az jazzkoncerteken gyakorta megesik) sok-sok változás volt a zenekarokban. Komolyabb filológiai munkával a bővítés során mindenképp valamennyi fellépő együttes valamennyi tagját és hangszerét jó lenne felsorolni. Ez sok jó támpontot adhatna a kutatóknak, az egykorú hallgatóknak és a jelenlegi olvasóknak, akik például együttesek tagjait kívánják pontosan ismerni, arról nem is beszélve, hogy ezen adatok birtokában például utána lehetne járni sok-sok hangfelvételnak, amelyek az egyes eseményeken készültek. Márpedig tudjuk, hogy a világ legpompásabb jazztörténete sem ér semmit hangfelvételek nélkül. Miután Kanizsán is van olyanfajta törekvés, hogy a hangzó anyagok egy része valamikor publikálásra kerüljön, én mindenképp itt látnám a kutatás soronkövetkező teendőit. Ugyanakkor bízom abban, hogy egy későbbi kanizsai jazztörténet már nemcsak egyetlen kereskedelmi hangfelvételt fog megnevezni, hanem sok tucatot, esetleg egy-kétszáz darabot. Végül is a CD-k korában már csak a jó szponzorokat kell előtalálni. Persze ez sem kis dolog, de e könyv is példa arra, hogy vannak szponzorálásra kapható (jobbára kis) cégek, támogatni hajlandó magánemberek és mindenekelőtt olyan példát mutató önkormányzatok mint a fő támogató Nagykanizsa Megyei Jogú Város Önkormányzata, vagy a támogatók sorában szereplő Zala Megyei Önkormányzati Közgyűlés. Ez az a jövőbe mutató út, amely sok hasonló kötetet kellene, hogy eredményezzen kis hazánkban.

Ahelyiek pedig alighanem egy jó kis nagykanizsai jazztörténeti CD sorozaton törhetnek a fejüket, ami a zene egységes nemzetközi nyelvén öregbíthetné a város hírnevét Japántól Brazíliáig, Hollandiától Olaszorszáig. És akkor az olaj meg a bútorgyártás termékei mellett a nagykanizsai jazz is kézzelfoghatóan, füllel hallhatóan reprezentálhatná Nagykanizsát. Szekszárdon, Kecskeméten, Dabason, Dunakeszin már számos kiváló, jól funkcionáló, CD-ről hallgatható jazzpélda van. Arról már nem is beszélve, hogy ez a hírnév jóval kevésbé költségigényes folyamatos beruházásokat igényel, mint a kimondottan ipari termékek. És manapság ez korántsem utolsó szempont.

(A szerző magánkiadása. Nagykanizsa, 1996.)

SZERZŐINK

Ács József költő, kritikus (Budapest)	Kovács Sándor Iván irodalomtörténész (Budapest)
Arany Horváth Zsuzsa, újságíró (Zalaegerszeg)	Lászlóffy Csaba költő, író (Kolozsvár)
Baán Tibor költő, kritikus (Budapest)	Lainhardtne Bertalan Emma író (Sopron)
Berentés Tamás nyug.hov.örjg. (Nagykanizsa)	Makay Ida költő (Vésztő)
Bíró József költő (Budapest)	Nagy Előd festőművész (Budapest)
Büky László nyelvész, egyetemi tanár (Szeged)	Násza Katalin költő (Zalaegerszeg)
Dienes Ottó irodalomtörténész (Székesfehérvár)	Németh József irodalomtörténész (Zalaegerszeg)
Ébert Tibor költő, drámaíró (Budapest)	Nyírfalvi Károly költő (Budapest)
Fa Ede költő (Lisző)	Pető Zsolt költő (Szombathely)
Fábián László író (Budapest)	Pezzetta Umberto fotóriporter (Zalaegerszeg)
Fejtő Ferenc politológus, író (Párizs)	Pösa Zoltán költő, író (Budapest)
Forrái Eszter költő (Párizs)	Sarusi Mihály író (Békéscsaba)
Gaál Károly költő (Zalaegerszeg)	Simon Géza Gábor jazz-kutató (Budapest)
Gábor Jenő kutató (Nagykanizsa)	Somos Béla költő, író (Budapest)
Gyurik Irén költő (Iharosberény)	Szántó Endre népművelő (Hévíz)
Hules Béla költő (Budapest)	Szeles József költő (Keszthely)
Jagasics Béla szociológus (Zalaegerszeg)	Szaliva János költő (Nagykanizsa)
Karoy Lajos költő (Keszthely)	Tari István költő (Óbecse)
Kemsei István költő (Budapest)	Tornai József költő (Budapest)
	Wéber Antal irodalomtörténész (Budapest)

1997/1. (januári-februári) számunk 31. oldalán szereplő Hamvas Béla portré M. Kemény Judit munkája. Nevének elhagyásáért a művésztől elnézést kérünk. (A szerk.)

MAGYAR KÜLKERESKEDELMI BANK

Nyíltvégű befektetési alapok

PRÉMIUM

Nyíltvégű Befektetési Alap

20,5%

hozamgaranciával

- ✓ A nyíltvégű befektetési alapok különböző konstrukciói elsősorban a magánbefektetők részére jelentenek kedvező megtakarítási formát.
- ✓ A befektetési jegyek lekötés nélkül biztosítanak kedvező hozamot.
- ✓ A magánbefektetők számára további előny az adóvisszatérítési lehetőség.
- ✓ Az értékpapírok a Magyar Külkereskedelmi Bank pénztáraiban és fiókjaiban vásárolhatók meg.

Nyíltvégű befektetési alapok - Az idő csúcserőkei

További felvilágosítást a 268-7081-es telefonszámon, illetve az MKB Rt. Nagykanizsai Fiókjában kérhet.
8800 Nagykanizsa, Erzsébet tér 8. Tel.: 06-(93)-310-920

Az értékmutató

PANNON LŐKÖK

Kulturális folyóirat

KÖVETKEZŐ SZÁMUNK TARTALMÁBÓL

Somogy megyei összeállításunkban Bertók László, Bisztray Ádám, Cserba Júlia, Cséby Géza, Csernák Árpád, Fodor András, Gere István, Géger Melinda, Horváth János, Kelemen Lajos, Kerék Imre, Matyikó Sebestyén József, Németh István Péter, Nyári László, Oláh János, Pogány Gábor, Praznovszky Mihály, Sándor János, Somlyó György, Szabó Sándor, Szántó Endre, Szapudi András, Takáts Gyula, Tüskés Tibor, Vincze Dezső írásai és somogyi képzőművészek alkotásai

Kortársunk Mikszáth Kálmán * Alföldy Jenő, Bayer Béla, Csűrös Miklós, Ébert Tibor, Fábrián László, Kerék Imre, Tarján Tamás és Sarusi Mihály esszéi

Szemle * Borbás György, Györffy László, Laczkó András, Tüskés Tibor és Zeke Gyula írásairól, a Rippl-Rónai Emlékkönyvről és a Szántódi Füzetekről

1997

Ára: 95 Ft